

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 1/2010**

**Regeringens proposition med förslag till lag om
ändring av utlänningslagen**

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 17 november 2009 en proposition med förslag till lag om ändring av utlänningslagen (RP 240/2009 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- migrationsdirektör Sirkku Päivärinte, lagstiftningsråd Tiina Sinkkanen, överinspektör Elina Immonen, överinspektör Salla Konsti, överinspektör Mirkka Mykkänen och överinspektör Pia Salmela, inrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Tiina Oinonen, arbets- och näringsministeriet

- överinspektör Virpi Vuorinen, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Päivi Keskitalo, Minoritetsombudsmannens byrå
- direktör Pekka Nuutinen, Helsingfors stad, Krämertsskogs mottagningscentral
- direktör Mari Pyy, Esbo grupp- och familjegrupphem
- ombudsman Kim Remitz, Finlands Flyktinghjälp rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Finlands näringsliv
- Företagarna i Finland
- Helsingfors stad, Krämertsskogs mottagningscentral.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Asylsökandes rätt att arbeta

Rätten att arbeta föreslås bli begränsad för utlänningar som ansökt om internationellt skydd, om de inte kan visa upp ett resedokument som berättigar till gränsövergång. Den som har giltigt resedokument har rätt att precis som nu arbeta ef-

ter att ha vistats i landet tre månader, medan den som saknar ett sådant dokument får börja arbeta först efter sex månader.

Utskottet ser ett problem i att asylsökandes rätt att arbeta begränsas. Tanken bakom förslaget är att de asylsökande ska förmås att inte förstöra sina resedokument. Men det finns asylsökande som kommer från länder eller förhållanden som gjort det omöjligt för dem att få resedo-

kument från ursprungslandet. Orsaken kan vara att förhållandena i landet är kaotiska, att det inte finns några myndigheter som utfärdar resedokument eller att den asylsökande flyr undan politisk eller etnisk förföljelse och helt enkelt inte kunnat ansöka om ett resedokument utan att riskera liv och hälsa för egen eller någon närståendes del. Den föreslagna bestämmelsen är enligt utskottet inte rättvis mot personer som inte haft möjligheter att få de behövliga dokumenten.

Man kan också med fog fråga sig om den extra tremånaderskarensen är ett bra sätt att hindra människor från att förstöra sina resedokument eller bidrar den till att göra Finland till ett mindre attraktivt asylland. Å ena sidan är det svårt eller rentav omöjligt att nå ut med information om denna sanktion till asylsökande på väg till Finland i det skedet då de eventuellt står i beråd att förstöra dokumenten. Å andra sidan är det ovisst om beslutet att förstöra dokumenten eller söka asyl påverkas av att rätten att jobba skjuts fram, även om de berörda känner till fakta

Det är viktigt, menar utskottet, att de asylsökande får arbeta, inte bara med tanke på deras mänskliga rättigheter utan också för deras integrering. Undersökningar visar att det är extra angeläget att invandrare får börja jobba med det snaraste för att de ska anpassa sig, integreras och lära sig språket. I sådana fall ligger motivationen att jobba vanligen också i topp. Mottagningssystemet måste uppmuntra asylsökande att söka jobb, understryker utskottet. Inte minst minderåriga asylsökande måste sättas i skola eller arbete utan dröjsmål. Det kan vara svårt att senare motivera dem att söka jobb, om de har vant sig vid att leva på utkomststöd.

Den svarta ekonomin måste absolut bekämpas, och därför är det viktigt att de asylsökande har legitim rätt att arbeta för att de inte ska hamna på den svarta arbetsmarknaden. Men det är också angeläget att arbeta mot en etniskt segregerad arbetsmarknad här hemma genom att effektivt övervaka att även utländska arbetstagare får korrekta anställningsvillkor. Arbetarskyddsmyndigheterna måste ges adekvata resurser för att kunna ordna med en effektiv övervakning.

Den nya bestämmelsen bedöms gälla cirka 80 procent av de asylsökande, som alltså kommer att ha rätt att arbeta först när de varit sex månader i landet. Det räcker med ett deltidsjobb för att en person inte ska behöva ty sig till utkomststöd. Lagändringen uppges öka utgifterna för utkomststöd med cirka 350 000 euro om året, räknat utifrån sysselsättningsläget 2009. När sysselsättningsläget förbättras blir det lättare för asylsökande att få jobb snabbt, och då kan det hända att rätten att arbeta får utgifterna för utkomststöd att bli mindre än vad man nu kalkylerar med. En dalande jobbfrekvens och en ökad användning av utkomststöd kan enligt utskottets mening bädda för ökad rasism och leda till försämrade attityder bland de infödda till asylsökande och eventuellt också till andra invandrare. Det allmänna bör i alla lägen konsekvent försöka motarbeta rasism och arbeta för tolerans och positiva attityder till invandrare.

Utskottet uppmanar förvaltningsutskottet att på allvar överväga att ändra lagförslaget så att de asylsökandes nuvarande rätt att arbeta inte rubbas.

Minderåriga asylsökande

Utskottet poängterade i sitt utlåtande hösten 2009 om Finlands politik för de mänskliga rättigheterna (AjUU 25/2009 rd) att minderåriga barn som kommer till Finland utan ledsagare är särskilt utsatta och att det är viktigt att minderåriga asylsökande primärt behandlas som barn på samma sätt som finländska barn som saknar stöd av en familj. Utskottet upprepar sin ståndpunkt och understryker att myndigheterna måste respektera principerna om skydd av barn i FN:s barnkonvention vid varje tillfälle.

Det gäller att försöka fastställa asylsökandes minderårighet tillförlitligt för att rätta personer ska komma i åtnjutande av tjänster och skydd som är ämnade för minderåriga, menar utskottet. Rättsmedicinsk åldersutredning bör göras på myndighetsinitiativ, men också när den asylsökande själv eller hans eller hennes företrädare anser det behövligt. Det bör emellertid observeras att de befintliga metoderna för att bestämma

åldern endast är indikativa och ger därför hundra procentigt säkra resultat endast i uppenbara fall. I gränsfall bör frågan avgöras till den sökandes fördel.

Enligt propositionen kräver uppehållstillstånd på grund av familjeband att barnet fortfarande är minderårigt när ansökan avgörs. I och för sig anser utskottet det vara motiverat att endast minderåriga ska ha rätt att få sina föräldrar till Finland genom familjeåterförening. Det som däremot är problematiskt är att bestämmelsen kopplar den sökandes rättsliga ställning till hur utdragen behandlingen blir hos myndigheten. Utskottet poängterar vikten av att behandlingsprocesserna snabbas upp och att de behandlingstider som ställts som mål nås.

Integration

Språkundervisningen spelar i likhet med andra integrationsåtgärder en mycket stor roll, menar utskottet. Därför är det viktigt att avsätta adekvata resurser för dem. Integrationsutbildningen måste ge de asylsökande en gedigen kunskap om det finska rättsväsendet och samhället och särskilt om barnets rättigheter och jämställdheten mellan män och kvinnor.

Utlåtande

Utskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 5 februari 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Hannakaisa Heikkinen /cent
Anna-Maja Henriksson /sv
Arja Karhuvaara /saml
Johanna Karimäki /gröna
Merja Kuusisto /sd
Esa Lahtela /sd

Jari Larikka /saml
Markus Mustajärvi /vänst
Paula Sihto /cent
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd
Kimmo Tiilikainen /cent
Jyrki Yrttiaho /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.